

Мазур І. А.,
старший викладач кафедри
дошкільної та початкової освіти,
Дніпровська академія неперервної
освіти, м. Дніпро

УДК 373.2.015.31:172.15]:316.362.1-055.52-055.62

DOI: <https://doi.org/10.64076/ihrc250630.04>

ФОРМУВАННЯ ПАТРІОТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ У ДОШКІЛЬНИКІВ ЧЕРЕЗ ПАРТНЕРСЬКУ ВЗАЄМОДІЮ З БАТЬКАМИ

У сучасних умовах розвитку суспільства виникає потреба в оновленні змісту дошкільної освіти в Україні та пошуку ефективних шляхів підвищення її якості. Однією з ключових освітніх задач, починаючи з дошкільного віку, стає формування самостійної, відповідальної особистості, яка усвідомлює власну роль у житті країни, проявляє небайдужість до її майбутнього та готова у разі потреби стати на захист своєї Батьківщини.

Досягнення цієї мети можливе лише за умови налагодження тісної співпраці між усіма учасниками освітнього процесу, насамперед між педагогами та батьками, адже саме їх спільна діяльність створює основу для цілісного виховного впливу.

Ефективність дошкільної освіти значною мірою визначається рівнем взаємодії між педагогами та батьками. Сім'я виступає первинним соціальним інститутом, який здійснює основний вплив на виховання, розвиток і навчання дитини. Водночас сучасні батьки нерідко виховують дітей інтуїтивно, без належного урахування вікових та індивідуальних особливостей, що зумовлено недостатнім рівнем педагогічної обізнаності. Саме тому тісна співпраця між родиною та закладом дошкільної освіти є необхідною умовою для забезпечення наступності у виховному процесі та створення сприятливого середовища для всебічного розвитку дитини.

Відповідно до Державного стандарту "Базовий компонент дошкільної освіти" (2021), здобуття дитиною дошкільної освіти у закладі освіти або іншому суб'єкті освітньої діяльності не звільняє батьків від відповідальності за її догляд, виховання, розвиток та навчання. Активне залучення родини до освітнього процесу в закладі дошкільної освіти підкреслює важливість усвідомленої участі кожного з батьків у формуванні особистості дитини, її світогляду, моральних якостей, а також у зміцненні фізичного і психічного здоров'я. Базовий компонент

чітко окреслює спільну відповідальність держави, родини та фахівців дошкільної освіти за всебічний розвиток і виховання дітей дошкільного віку [1].

Одним із пріоритетних напрямів дошкільної освіти є патріотичне виховання, як складова гармонійного розвитку особистості. А важливу роль у цьому процесі відіграє партнерська взаємодія між педагогами та батьками, оскільки лише за умов єдності впливів можна досягти глибокого засвоєння патріотичних цінностей.

Патріотизм — це складне соціально-моральне почуття, яке формується змалечку через емоційне переживання належності до своєї країни, мови, культури. У дошкільному віці діти здатні засвоювати елементарні уявлення про рідний край, родину, народні традиції, державну символіку. Саме в цей період закладаються основи громадянської свідомості, що згодом розвиватиметься протягом усього життя.

Виховна роль родини є визначальною, адже батьки — перші носії національних цінностей. Водночас педагог є фахівцем, який організовує освітній процес відповідно до державних стандартів. Співпраця цих двох інститутів соціалізації дозволяє гармонізувати впливи та забезпечити цілісність патріотичного виховання.

У процесі співпраці педагогів із батьками з питань патріотичного виховання дітей дошкільного віку активізується інтерес дітей до спостереження, осмислення та обговорення власних і чужих вчинків, емоцій і поглядів. За умови належної підтримки з боку дорослих, діти починають виявляти більшу зацікавленість до вивчення національних традицій, виявляють повагу до державних символів та прагнуть дізнатися більше про історію українського народу.

Вибір ефективних форм і методів взаємодії між педагогами та родинами має базуватись на принципах діалогічності. На цьому акцентують увагу вітчизняні науковці, зокрема І. Бех, Н. Бібік, Т. Якимович та інші, які підкреслюють важливість налагодження доброзичливих, позитивних і довірчих стосунків у процесі спільного виховання [2; 3].

Педагогіка партнерства орієнтована на лідерство, що базується на проактивній позиції, свободі вибору та усвідомленій відповідальності за прийняті рішення. Її основою є формування рівноправних, горизонтальних стосунків між усіма учасниками освітнього процесу. Особливе значення при цьому має соціальне партнерство, яке ґрунтується на принципах рівності, добровільної співпраці та зобов'язання дотримуватись спільно узгоджених рішень. Для досягнення цілей педагогіки партнерства широко використовуються інтерактивні форми спілкування, в основі яких лежить відкритий діалог як ключовий інструмент взаємодії.

Серед різних методів взаємодії з батьками, варто звернути увагу на батьківські збори, але не у формі традиційних доповідей, а як відкриті діалоги, дискусії, круглі столи та практикуми, де батьки мають можливість не лише отримати інформацію, а й обмінятися думками, поставити запитання, висловити свої позиції. Такий підхід формує атмосферу довіри та взаємоповаги.

Також доцільно проводити різноманітні заходи, що сприяють розвитку творчості та ініціативності, такі як створення сімейних проєктів та святкування традиційних подій. Залучення родин до спільної роботи над темами на кшталт *"Історія моєї родини"*, *"Традиції нашого краю"*, *"Мій рідний дім"* стимулює пошукову діяльність, сприяє збереженню родинної пам'яті та формуванню у дітей усвідомлення приналежності до спільноти, регіону, держави. А організація заходів до Дня Вишиванки, Дня захисників і захисниць України, Різдвяних свят або Свята Козацтва з активною участю батьків (рольові ігри, костюми, виступи) дозволяє створити спільний виховний простір, де дитина відчуває цінність родини та єдність з національною спільнотою.

Ще одним способом взаємодії між дошкільним закладом освіти та батьками у контексті національно-патріотичного виховання є використання анкетування. Ця форма дає змогу педагогам зібрати зворотний зв'язок, з'ясувати рівень обізнаності батьків у питаннях патріотичного виховання, виявити їх очікування, потреби та можливі труднощі. Також це сприяє створенню індивідуального підходу до кожної родини.

Проведення такої форми роботи, як майстер-клас, передбачає спільну творчу діяльність дітей і дорослих, що сприяє налагодженню емоційного контакту між родиною та закладом освіти. Учасники майстерень разом можуть виготовляти українські віночки, оздоблювати контурні карти України, вишивати елементи традиційного орнаменту, готувати національні страви тощо. Подібні активності не лише збагачують знання про українські звичаї й культурну спадщину, а й формують у дітей позитивне емоційне ставлення до власної національної ідентичності.

Однією з ефективних форм є створення міні-музею у закладі дошкільної освіти. Важливою складовою створення таких осередків є активна участь батьків, які виступають повноцінними партнерами в освітньому процесі. Вони можуть надавати цінні експонати — родинні реліквії, предмети побуту, старовинні іграшки, фотографії, елементи національного одягу, тим самим збагачуючи зміст

експозицій. Разом із дітьми та вихователями батькам доцільно долучатися до оформлення музейного простору, виготовляти наочність та декор. Окрім цього, вони можуть проводити майстер-класи з народних ремесел, розповідати про традиції свого роду, презентувати родинні цінності. Тож залучення батьків до створення міні-музею сприяє активізації їх інтересу до патріотичного виховання, розширює можливості для родинного спілкування, а також формує у дітей глибокі емоційні зв'язки з рідним краєм. Така практика стимулює розвиток цінностей любові до Батьківщини через особистісний досвід і сімейні історії.

Аналіз теоретичних засад і практичного досвіду свідчить, що ефективне формування патріотичних цінностей у дітей дошкільного віку є можливим за умови цілеспрямованої партнерської взаємодії між педагогами закладу дошкільної освіти та батьками вихованців. Така взаємодія повинна ґрунтуватися на принципах суб'єкт-суб'єктних відносин, добровільності, відкритості, взаємоповаги та взаємної відповідальності сторін.

У процесі патріотичного виховання доцільним є застосування інноваційних інтерактивних форм роботи, які забезпечують не лише інформування батьків, а й їх активне включення у виховний процес. Участь батьків у таких заходах сприяє формуванню у дітей емоційно-ціннісного ставлення до рідної землі, традицій та історичної спадщини українського народу.

Отже, партнерська модель взаємодії між родиною і закладом дошкільної освіти виступає вагомим чинником у реалізації завдань національно-патріотичного виховання, забезпечуючи наступність, цілісність і ефективність педагогічного впливу на розвиток особистості дитини.

Список використаних джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти (2021) URL: https://mon.gov.ua/statistics-objects/mon/sites/1/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf (дата звернення: 19.06.2025).
2. Бех І., Чорна К. Програма патріотичного виховання дітей та учнівської молоді. Світ виховання. № 1 (20). 2007 С. 23–34.
3. Бікі І., Якимович Т. Компетентнісний підхід до підготовки майбутніх педагогів дошкільної освіти. Педагогічні інновації у фаховій освіті. 2019 Вип. 10. С. 6. (Шкільний світ). 2014. № 11. С. 11–25.